

1908’de İlan edilen

Hürriyete Hitap

Ey din ve hukukun üstünlüğünü esas alan Hürriyet! yle müthiş ama güzel ve müjdeli bir sada ile çağırırıyorsun ki; benim gibi bir Krd; uyuşukluk ve cehalet katmanları altında yatmış iken uyandırırıyorsun. Sen olmasaydın, ben ve bütün millet, esaret hapishanesinde kalacaktık. Sen, ebedi olarak yaşayacaksın, diye seni mjdeliyorum!

Eğér, hayatımıza ebediyet suyunu içiren dinin kutsal ilke ve hukukunu kendine hayat kaynağı yapsan ve o cennet içinde gelişsen bu mazlum millet, eski zamana oranla bin derece kalkınacak, diye müjde veriyorum.. Eğér bu millet, senin ilkelerini gerçek bir şekilde kendine rehber yapsa; kişisel amaçlar ve istibdad döneminden intikam almak için seni araç yapmakla lekelemezse...

Ne yücedir o Allah ki; bizi vahşet ve despotizm denilen mezardan çıkarıp, milli birlik ve milli muhabbet cennetine girmeye çağırıyor.

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Ya Rabbi! Bu Hürriyet ilanı yle müthiş bir kıyamet (değişim) ve öyle güzel bir diriliştir ki; *lmden sonra dirilmek haktır*, gerçeğinin küçük bir misalini bu zor ve imknsızlıklar zamanında bizim gözlerimize gösteriyor. şöyle ki:

Asya kıtasının ve Rumeli'nin topraklarında gömülmüş olan antik medeniyet, canlanmaya başlamış. Menfaatini umuma zarar vermede arayan ve istibdadı (despotik yönetimi) arzu edenler, haşirde çaresizlikten dolayı keşke toprak olup kurtulsak diyen kfirler gibi, *Ya leyteni küntü turaben*, demeye başladılar. Yeni demokrat Hkmetimiz, mucizev ve olağanüstü bir nimet gibi doğduğundan inşallah yaradılışı mucizev olan Hz. İsa gibi ilk senesinde egemenliği tam ele alacak; biz millet olarak İsa gibi, *Beşikte iken konuşmaya başladı*, sırrına mazhar olacağız.

Tevekkül ederek ve sabırla otuz sene boyunca tuttuğumuz skt orucunun sevabıdır ki; hiçbir azap çekmeden kalkınma ve medeniyet cennetinin kapılarını bize açmıştır.

[Otuz senelik oruç ile Sultan Abdülhamid'in 30 yıllık istibdadını kast ediyor. Azapsız olarak cennete girmek ile de kan dökülmeden gerçekleşen Hürriyet ve Meşrutiyetin ilanını kast ediyor. İstibdad dar dünyada sıkıntılar çekmek gibi ise, kalkınma ve medenileşme ona nispeten cennet gibidir, diye ifade etmek istiyor.]

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Milli egemenliğin güzel bir temeli ve başlangıcı olan dindar bir anayasa cennet bekçisi gibi; bizi o kalkınma ve medeniyet cennetine girmeye çağırıyor.

Ey yüzlerce sene zulme ve sefaletle maruz kalmış olan vatandaş kardeşler! Gidelim, o cennete girelim. Bu kalkınma ve medeniyet cennetinin birinci kapısı, **ittihad-ı millidir**; (bütün Osmanlı milletlerinin birlik ve beraberliğidir.) İkinci kapısı,

muhabbet-i millidir:

(Türk, Kürt, Arap, Müslüman ve ehl-i kitap bütün vatandaşların bir alt kimlik olarak birbirini sevmekle kendi iç ihtilaflarını kaldırıp bölgelerinin bütünlüğünü ve canlanmasını sağlamasıdır.) nc kapısı, eğitim ve bilimlerdir. Dördüncüsü, insanlığın temel bir özelliği olan bireysel ve toplumsal girişimciliktir. Beşincisi, ahlaksızlık ve günahları terk etmektir. Diğer kapıları sizin zihninize havale ediyorum. Bütün bu önemli kapılardan girmeniz gerekir. Çünkü böyle yüce bir makamın ikram çağırısına cevap vermek zorunlu (vacip) bir görevdir.

[Bediüzzaman, burada ey Müslümanlar, değil de, ey iman edenler, ey bir Allah'a inananlar, ey vatandaşlar ifadelerini kullanıyor. Çünkü 30 milyonluk Osmanlı nüfusunun 10 milyonu diğer dinlerden idi. Ve 9 milyondan fazlası Hristiyan idi. İttihad Terakkinin oluşumunda, Hürriyet ve Meşrutiyetin ilanında bunların da katkısı çok oldu. Çünkü Abdülhamid idaresi bunlara iyi davranmıyordu. Hürriyet ve Meşrutiyetin ilanı ile onlar belli haklara kavuştular.

Bizim ehl-i kitap ve başkaların gayr-ı müslim dediği bu insanların çoğu İttihadı idi. Çünkü bunlar Abdulhamid'in idaresini istemedikleri gibi; herhangi bir dağınıklıkta başlarına gelecek durumu da biliyorlardı. Fakat İngiltere, Osmanlı bitsin, Ortadoğu onlara kalsın, diye bu birbirinden farklı insanları önce tahrik etti. Sonra, Osmanlı bitince onları yarı yolda bıraktı. Bence bu insanlar, özellikle Rum ve Ermeniler Türklere kızacaklarına İngiliz ve Fransızlara kızsınlar..]

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Bu büyük inkılâbın başlangıcı mucize gibi olağanüstü olarak başladığı için; bunun sonu da pek güzel olacaktır, diye bize umut ve işaret oluyor. şöyle ki:

Bu Hürriyet inkılâbı, başta insan düşüncesinin ağır zincirlerini parçalamakla kalkınma kapasitesinin önündeki engelleri altüst ederek Hkmetimizi lm çukuruna düşmekten kurtardı; bu mazlum millette var olan insanlık denilen öz cevheri ortaya çıkardı; onu zgr kılarak olgunluk ve kalkınmışlık Kâbesine gönderdiği gibi; bu inkılâbın sonu da şöyle olacaktır:

Otuz seneden beri medeniyetin kötülükleri denilen, sarayda ve millette bin bir çeşit günahlar, eğlenceler, israflar ve na-meşru (yasak) olan lezzetler, Abdülhamid hkmetinin gitmesine sebep olduğu gibi; medeniyetin mutlak egemenliğine de son verebilir. Fakat bunlar maddeten zararını hissettireceğinden hükümetteki ve medeniyetteki o karanlık bulut milletimizin umumi arzusuyla çekileceğinden; din ve şeriat denilen güneş ve onun bir yansıması olan medeniyet ayı, gökyüzünde berrak ve saf olarak Asya'yı ve Rumeli'ni aydınlatacaktır. Asya'nın ve Rumeli'nin içinde sakladığı kalkınmışlık ve medeniyet tohumları canlanacak; Hürriyet yağmuru ile gelişecek, bin bir güzellik ile Asya'yı ve Rumeli'ni ssleyecektir, diye uğurlu bir işareti bize gösteriyor.

Bu Hürriyet, Peygamberin bir mucizesidir; Allah'ın bu mazlum millete bir yardımındır ve Cemiyet-i Milliye'nin (İttihad Terakki'nin) niyet-i halisasının bir kerameti ve neticesidir ki; mutluluk ve özgürlük madeni olan bu milli bütünlük, birlik ve sevgi, elimize meccanen geçti. Başka milletler, milyonlarca canı feda etmekle ancak bunu elde edebildiler.

1908’de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Ölmüş olan milli ve yüce hissiyat ve eğilimlerimiz ve İslamî güzel ahlakımız, yerküre denilen bu meczup ve cevval mevlevinin kulağında çınlıyor. Özgürlük ve adalet sadası, bütün milleti sevince boğmuş; acayip bir şekilde onu harekete getirip İsrail suru gibi milleti canlandırıyor.

Ey vatandaş kardeşler! Sakın ahlaksızlık ve günahlarla ve dinde la-kaydlık ile o milleti bir daha öldürmeyiniz. Çünkü şeriatın kutsal ilkeleri üzerine kurulu olan Anayasa (Kanun-u Esasi) Azrail hükmüne geçip, bütün bozuk fikirleri, rezil ahlakları, şeytanî desiseleri ve dalkavuklukları öldürdü.

[Yani sizler böyle kutsal bir anayasaya bağlı olursanız; bu gibi mikroplar sizin toplumunuzda yer bulamayacaktır. Eğer Anayasaya göre yaşamazsanız, o mikroplar sizi hasta edip özgürlüğünüzün ölmesine sebep olacaktır. Bir daha istibdadın zindanına girersiniz.]

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Ey milliyetçi vatandaş kardeşler! İsrâflar ile din ve şeriata muhalefet etmekle ve yasal olmayan lezzetler ile tekrar o istibdat ve despotizmi diriltmeyiniz. Demek şimdiye kadar mezarda idik; çürüyorduk. Şimdi bu milli birlik ve demokrasi ile ana rahmine geçtik; orada geliŖeceğiz; yüz küsur sene geri kaldığımız kalkınmışlık mesafesini Peygamberin mucizesi ile toplumun tren ve demiryolu olan kutsal Anayasa kanununu uygulayarak fikren de demokrasi ve meşveret denilen buraka binerek dehşet içeren bu geri kalmışlık çölünü kısa bir zaman içinde geçeceğiz.. Diğer medeni milletler ile omuz omuza yarışacağız. Çünkü bizim bu dönemde altyapı imkânları tamamlanmıştır. Onlar öküz arabasına binmişler, yola gitmişler. Biz ise birdenbire tren ve balon (şimdi de uçak ve araba) gibi imkânlara bineceğiz, geçeceğiz. Belki, bütün güzel ahlakı içine alan İslamiyet gerçeğİ ile doğal yeteneklerimiz ile iman gücünün ve açlığın sağladığı kolay sindirme imkânı ve yardımı ile fersah fersah [\[1\]](#) onları geçeceğiz. Nitekim birkaç yüz yıl önce onlardan çok çok daha önde idik.

[Sultan Abdülhamid 1876'da bir Anayasa yaptırıp, Osmanlı Saltanatı Meşrutiyete (yani anayasal ve seçimli meclis yönetimine) geçti. Fakat daha sene tamam olmadan Abdülhamid Anayasayı rafa kaldırdı ve Meclisi feshetti. Buna rağmen Osmanlı aydınları özellikle İttihad Terakki Cemiyeti 33 yıl boyunca, Meşrutiyet düzeninin bir daha gelmesi için çalıştılar. Nihayet 1908'in Temmuzunda Hürriyet ve Meşrutiyet ilan edildi.

Bediüzzaman burada anayasa ve meşveret ifadeleri ile bu ikinci Meşrutiyeti kastediyor. Yaptığı benzetmeden de anlaşıldığı gibi; anayasa bir toplumun verimli, düzenli ilerlemesi için demiryolları ve tren gibidir. Bugün demokrasi denilen meşveret ve meşrutiyet sistemi ise havayolları ve burak (en hızlı hava aracı) gibidir. Evet, bir memlekette anayasa ne kadar oturmuşsa ve demokrasi ne kadar ileri gitmiş ise o memleket o kadar oturaklı ve ilerlemiş olur.]

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

ğrenciliğın bana yüklediğı görev ve Hürriyetin bana verdiğı diploma (izin) ile hatırlatıyorum ki:
Ey vatan çocukları! Hürriyeti kötüye yormayınız. Ki elimizden kaçmasın ve kokuşmuş olan eski esareti başka bir kaptı bize içirmekle bizi boğmasın.

[Bu öngörü doğru çıktı, mealinde: *Evet (Cumhuriyet ismi altında) daha dehşetli bir istibdad ile pek acı ve zehirli bir esareti bize içirdiler,* diye 1955'te bir dipnot yazmıştır.]

Evet, Hürriyet ancak ahkâm ve yasaları uygulamak; şeriat ve dinin güzel ahlak ve adabını yaşamak ile gerçekleşir ve gelişir.

[Bediüzzaman'ın **Şeriat** kelimesi ile kastettiğı İslam dininin bizzat kendisidir. Yoksa Ortaçağın kısır, aşırı ve yanlış fetvalarını kast etmiyor. Nitekim başta İbn Rüşd ve İbn Sina olmak üzere İslam feylesoflarının çoğı, şeriat kelimesi ile bizzat İslam dinini kastetmişlerdir. Çünkü şeriat kelime olarak anayasa ve dinin temel yol ve yöntemleri demektir.]

Evet, ilk nesil Müslümanların yani Sahabe-i Kiramın; o zamanda dünyada vahşet, cebir ve istibdad egemen olduğı halde; tam bir hürriyeti, adalet ve eşitliğı uygulamaları benim bu davama apaçık bir delildir. Yoksa hürriyeti; serbestçe günahlar işlemek; yasal olmayan lezzetleri tatmak, her şeyde aşırı gidip israflar yapmak; başkasına tecavüz etmek; insanın nefis ve

1908’de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

dürtülerini serbestçe uygulamaya koymak diye yorumlarsak ve onu öylece uygulasak bir padişahın başımıza sardığı esaretten çıkmakla; insan nefsinin esareti altına girmek demektir. Bu ise milletimizin henüz çocukluk seviyesinde olduğunu ve henüz reşit olmadığını ve aklının gelişmediğini gösterdiğinden, parçalanmış olan eski yönetimin baskısını hak ettiğini ve hürriyete layık olmadığını gösterir. Zira sefih olan (reşid olmayan) kişinin; serbestçe yaptığı işler engellenmeli, diye hukukta bir kaide var.

Ayrıca bu milletin çok geniş ve çok parlak olan bu dindarane Osmanlı Hürriyetine layık olmadığına bir delili olur. Çünkü çocuklara geniş elbise oturmaz. Ve ayrıca çok şanlı ve güçlü olan milli birliğimizi, bozulmuş ve kokuşmuş yaşantılardan dolayı çok fena bir hastalığa hedef edecektir; dolayısıyla birliğimiz darmadağın olacaktır. Çünkü dindar, olgun ve vicdanlı insanların hürriyet yorumu böyle değildir. Haliyle onların yol ve yöntemi de farklı olacaktır. Ve böylece millet bölünmüş olacak.

Biz Osmanlı milleti erkek bir milletiz. Bizim merdane milli bedenimize kadınların elbisesine benzer, sefahet, hevesat ve israfat yakışmaz.

[Bu kitapta bu üç kelime çokça geçiyor. Bugünkü Türkçe ile tam karşılıkları şöyledir: Sefahet; kelime olarak aklın hafifliği demektir. Terim olarak; bir insanın utanmadan, önüne gelen her türlü günahı ve zararlı işleri işlemesi; demektir. Böyle insanlar, hukuki işlerde kontrol altında tutulur; sorumluluk isteyen ticaret gibi hukukî işleri geçersiz sayılır. Hevesat, insanın dürtüleri ile düzensiz olarak yaptığı işler demektir. İsrifat ise, başta tüketim olmak üzere insanın yaptığı her türlü aşırılıklar demektir.]

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

İşte işin doğrusu bu olduğu için aldanmayalım. **Huz ma-safa, da' ma-keder.. (Durulmuşu al, bulanığı bırak..)** kuralını kendimize prensip yapalım. Şöyle ki:

Yabancılardan sosyal kalkınmamıza yardım edecek bütün fenleri, ilimleri ve sanayileri memnuniyetle alacağız. Fakat medeniyetin günah ve kötülükleri olan yabancılardan kötü gelenek ve göreneklerini almayacağız. Avrupa'da birçok medeni güzellik var olduğundan ve bu güzellikler, o kötü gelenek ve görenekleri örttüğünden, o kötülüklerin çirkinliğı oralarda fazlaca ortaya çıkmıyor. Biz ise, o gelenek ve görenekleri aldığımız vakit; medeniyet konusunda talı'ımız kötü olduğundan ve bu konuda yanlış bir seçim yaptığımızdan biz elde edilmesi zor olan medeniyetin güzelliklerini bırakmak zorunda kalacağımızdan ve çocuk gibi; heva ve hevese uygun olan medeniyetin günahlarını kazanacağımızdan muhannes veya mütereccile (kadınlaşmış erkek veya erkekleşmiş kadın) gibi oluruz.. Yani erkek kadın gibi giyinip kadınlar gibi süslense muhanneslik olur. Ona yakışmaz. Himmeti yüce olan erkek altın ve gümüş takılarla kof bir şekilde süslenmiş, cilveli hanım gibi olmamalı.

[Bediüzzaman'ın, Ortaçağın köhne yapılarından kurtulmak için söylediğı bu ve benzeri nutuklarını delil gösterip onu modernizm ile itham edenler, yerden göğü kadar haksızdırlar.

Çünkü bu paragrafta açıkça göründüğü gibi; kendisi dini ve şeriatı esas aldığı gibi; modernizmi medeniyetin bir günahı ve seyyiesi olarak görüyor.

Medeniyet kelimesi, Őehir demek olan medine kelimesinden gelmedir. Medine kelimesi ise deyn ve din (borĉ ve düzen) kelimesinden türetilmiŐtir. Dolayısıyla Medine, hukuk ve inancın egemen olduğu kalabalık nüfus topluluğu demektir. Őehir manasına gelmesi yönüyle onun zıt manası kırsal ve ĉl hayatı (bedevilik) kavramlarıdır. Hukuk ve inancın egemen olduğu topluluk manasına gelmesi yönüyle medeniyet kavramının zıddı vahşet kelimesidir.

İngilizcede medeniyet manasına kullanılan civilization kelimesinin karŐıt kavramı ise militarizm(askerî idare)dir. Nitekim Osmanlıcada askeri idareye Harb-i Őrfi denilir. Ćnk Harbin olduğu yerde hukuk tam egemen olamıyor. Ve orada bir ĉeŐit vahŐet vardır, manasını verir. Demek Arapĉadaki ve İngilizcedeki her iki kelime, birbirinden farklı da olsalar bir noktada birleŐiyorlar.]

Hulasa: Medeniyetin günah ve kötülüklerinin (kötü gelenek ve göreneklerinin,) hürriyet ve medeniyetimizin sınırları iĉine girmemesi iĉin din ve Őeriatın kılıcını bekĉi yapacağız. Ki; medeniyetimizin genĉliĐi ve Őebabiyeti Őeriatın hayat suyu ile korunmuŐ olsun. Medeniyeti kazanmada Japonlara uymamız gerekir. Ćnk onlar Avrupa’dan medeniyetin güzelliklerini almakla beraber, her kavmin varlığının özü ve direği olan milli geleneklerini korudular. Bizim milli geleneklerimiz İslamiyet iĉinde geliŐip hayat bulduğundan iki yönden onlara sarılmamız gerekir.

Ey milliyetĉi vatan ĉocukları! Milli ve demokrat (ahrar) bir cemiyetimiz olan İttihad Terakki, ruhlarını feda etmekle saadetimize bir yol aĉtılar. (Hürriyet ve Meşrutiyeti ilan ettiler.) Biz de millet olarak bir kısım sefaheti (günahları) ve lezzetleri bırakmakla o cemiyetimize yardım edeceğiz. Zira Hürriyet nimeti sofrasına beraber oturuyoruz. Bozuk fikirliiler, yani Hürriyet ismi altında istibdat ve zulümler yapmayı arzu edenler, ebedî bir ölümü hak eden, geĉmiŐ zamanın karnı iĉinde gömülen istibdadları ve zamanın coŐkulu seli iĉinde yuvarlanan zulümleri bir daha görmemek iĉin, Hürriyetin ilan edildiği tarih kesitinde, [\[2\]](#) geĉmiŐ ve Şimdiki zaman arasında

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

demir bir sed çekmek istiyorum. Şöyle ki:

Bu büyük inkılâp, doğurduğu Hürriyeti, Meşveret-i Şeriyenin (Muhafazakâr Demokrasinin) terbiyesine verse; bu milletin tarihteki güç ve egemenliğini bir daha diriltecektir. Hürriyet tam zamanında doğdu; eğer şahsi kindarlıklar denilen veba hastalığına yakalanmazsa... Evet, mevcut durum ve zamanın zorlukları göz önünde bulundurulduğunda Hürriyetin tamamen gelişmesi için ona hizmet etmenin gerekliliğini görüyoruz. Ve bu hizmet zorunludur. Yapay ve seçmeli olamaz. Yapay ve seçmeli bir duruma bırakılsa çok pahalıya mal olur.

Geçmişteki birçok tazyikler ve umutsuzluk veren durumlara rağmen yok olmayan İslam milliyetçiliği, o kadar çok galeyana gelmiş ki; onun doğurduğu Hürriyet, güya ana rahminde olgunlaşma yaşına kadar gelmiş ki; doğup varlık sahasına ayak basar basmaz anında egemenliğini ilan etti. Ve onlarca karşı güce rağmen hiç sarsılmadı ve delinmedi. İşte bu Hürriyet Belkıs'ın egemenlik tahtı gibi beş hakikat üzerine kurulacaktır:

Birinci Hakikat: Birlik ve beraberlik üzere kurulacak. Milletin tümünde olan güç hiçbir bireyde tek başına var olamaz. Kalın bir şeridin oluşturduğu güç, her bir telde var olmadığı gibi... Veya kamuoyunu arkasına alan şimdiki hükümetimiz ile tek bir sultanın fikrine dayalı olan eski hükümetimiz gibi..

Ey millet! Biz Şimdi kalın bir Őerit gibiyiz. Kim millete muhalefet etmekle veya başa buyruk gitmekle bu Őeridi zayıflatsa o umumun hukukuna karşı Öyle bir cinayet işler ki; asla af olunamaz.

İkinci Hakikat: Geçmiş zamanda yani vahŐetin ũstn geldiği vakitte; dünyada egemen olan ve vahŐetin ürünü, yıkılmaya ve alçalmaya mahkûm olan gç ve cebrin saltanatı (egemenliği) idi. Bunlar yani gç ve cebir (zorbalık,) hangi devletin kan dolaŐım sistemi olmuş ise, o devlet biyolojik hayata sahip olan sultanı gibi doğal bir ömür ile sınırlanmış ve yıkılıŐ ecelinin pençesine verilmiŐtir.. Böyle devletlerin tarihi eskimiŐ kendisinden sadece birkaç satır kalmıŐ kitaplar gibi o devletleri dillendiriyorlar. Onların kalıntıları baykuŐların yuvası gibi onların bitiŐini bağırarak söylüyorlar.

Fakat medeniyetin ũstn geldiği bu zamanda dünyanın egemen sultanı, ilim ve eğitimdir. Medeniyeti doğuran ve gittikçe geliŐen ve ölümsüz olan bu ilim ve eğitim hangi devletin canı ve yöneticisi olmuş ise, o devlet ve hkmeti, doğal biyolojik ömür bağından ve yıkılıŐ ecelinden kurtarmıŐ ve dünya durdukça o devlete yaŐama yeteneğini vermiŐtir. Avrupa denilen kitabın sayfaları bu gerçeği açıkça gösteriyor. Buna bir misal isterseniz eski hükümetimize ve yeni hükümetimize bakınız.

EĞer denilse: Şimdiye kadar Osmanlı saltanatının zayıf hükümetlerini sıradan adamlar idare edebiliyordu. Fakat bu kadar büyük ve güçlü bir Şekilde olmasını umut ettiğimiz Osmanlının Meşrutiyet ile idare edilecek olan yeni hükümet ve devletini omuzlarında taŐıyacak harika ve dahi adamlar lazım iken; acaba Asya ve Rumeli tarlası böyle mahsult verecek mi?

1908’de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Buna cevap: Eğer başka inkılâplar başa gelmezse evet!

[12 sene önce İngilizlerin Osmanlı Devletini yıkacağını ve bir daha dirilmemesi için modern bir devlet ismi altında başka bir inkılâp yapacağını, tam teçhizatlı olan İttihad Terakki’nin Osmanlı Devleti’ni yönetmelerine imkân vermeyeceğini şartlı olarak haber veriyor.]

Ve Üçüncü Hakikate Dikkat Et:

Şöyle ki: Osmanlının geçmiş dönemlerinde; insan sonsuz yeteneklere sahip iken o kadar dar ve sınırlı bir alan içinde hareket ediyordu ki; güya insan iken hayvan gibi yaşıyordu. Onun ahlak ve fikirleri hayatının o dar dairesi gibi; alçalmış ve sınırlanmış idi. Şimdi eğer bu dindar Hürriyet adil bir şekilde yaşasa; insan düşüncesine konulan o ağır zincirleri parçalamakla kalkınma yeteneğinin önüne konulan engelleri alt üst ederek insanın o dar dairesini dünya kadar genişletebilir. Hatta benim gibi köylü ve sıradan bir adam, Ülker Yıldızı kadar yüce olan umumi yönetimi nazara alacak; emel ve arzularının filizlerini oraya bağlayacak; onun her bir iş ve davranışı idareyi etkileyeceğinden onun himmeti Ülker Yıldızı kadar yükselecek; onun ahlakı o derecede mükemmelleşecek; onun fikirleri bütün Osmanlı memleketi kadar genişleyecektir.. Dolayısıyla çok güçlü olarak umut ediyoruz ki:

Bu güçlü ve zengin Asya ve Rumeli tarlası, İbn Sina’ları, Bismark’ları, Decart’ları, Teftazani’leri

inşaallah geri bırakacak birçok genci ürün verecektir. Ayrıca bu Osmanlı toprakları bütün bilinen peygamberlerin ortaya çıktığı yer ve geçmiş birçok medeni devletin oluşum beşiği ve İslamiyet güneşinin doğduğu alan olduğundan; iman, medeniyet ve İslamiyet'in insanların fıtratına ettikleri kemalat, Hürriyet yağmuru ile gelişse; her bir bireyin yeteneği ve aydınlanmış fikri, tuba ağacı gibi her tarafa dal budak salacaktır.. Sabah, akşamdan ne kadar güçlü ise Doğuyu, Batıdan o kadar güçlü yapacaktır. Eğer tembellik parazitleri ile ve kindarlık zehirleri ile kurutulmaz ise!.

Dördüncü Hakikat: İslam'ın parlak ve canlı şeriatı, zamanlar üstü âlemde geldiği için ebede kadar hükmedecektir. Çünkü varlıkta ve kâinata gelişme meyli vardır. Bu meyil bütün kâinatı bir ağaç gibi yapmıştır. Bu ağacın bir dalı da insanlıktaki kalkınma eğilimidir. Bu eğilimin ürünü ve meyvesi olan insandaki bin bir yetenek, fikirlerin birliğinden ve insanî birikimlerden ortaya çıkan sonuçlar ile besleniyor ve gelişiyor. İşte insanlığın bu durumu ne kadar gelişse ve büyüse İslam şeriatı da canlı bir varlık gibi o kadar genişliyor. Ve insanın o gelişmelerine intibak ediyor. Demek şeriatın bu yapısal özelliği, onun ezelden gelip ebede gideceğine apaçık bir delildir: Asr-ı Saadet ve ilk yüzyılın hürriyet, adalet ve eşitliği, -özellikle o vahşi zamanda- kesin bir delildir ki; İslam şeriatı, eşitliği, adaleti ve gerçek hürriyeti bütün gereksinimleri ile kapsıyor. Hz. Ömer, Hz. Ali ve Selâhaddin-i Eyyubi-i Kürdi'nin icraatları bu davam için açık bir delildir. Demek kati olarak diyebilirim ki; şimdiye kadarki eksikliğimiz, gerilememiz ve kötü durumumuz şu gelen dört sebepten kaynaklanmıştır:

1) İslam şeriatının ahkamına riayet etmediğimiz için..

2) Bazı yağcı hocaların o şeriatı isteklerine göre yorumladıklarından..

3) Kabukta kalan ve özü bilmeyen *cahil hocaların* veya *hoca kesilen cahil halkın* yersiz taassuplarından..

4) Kötü talihimizden dolayı kötü bir seçim yaparak elde edilmesi zor olan Avrupa'nın güzel gelişmelerini bıraktık; çocuk gibi heva ve hevese uygun olan medeniyetin günahlarını ve kötülüklerini papağan gibi taklit ettiğimizden bu kötü sonuç ortaya çıkıyor.

Memurlar gerçekten görevlerini tam olarak yerine getirse; memur olmayanlar zamanın zorunlu ihtiyaçları için çalışsa; aşırı eğlence ve günahlara vakit bulmayacaklardır... Bu iki kısım insanımızdan herhangi bir kişi, günahlara daldığında toplum içinde zararlı bir mikrop suretine giriyor.

Beşinci Hakikat: Geçmiş zamanda, toplumsal bağlar, geçim gereçleri, medeniyetin faydalı ürünleri, şimdiki kadar dallanıp çoğalmadığından; az bir adamın düşüncesi, devleti idare etmek için yarı yarıya yeterli oluyordu. Amma bu zamanda toplumsal bağlar, o kadar çoğalmış ve geçim gereçleri o kadar artmış ve medeniyetin meyveleri o kadar çeşitlenmiş ki; ancak milletin kalbi gibi olan Mebuslar Meclisi ve Ümmetin düşüncesi makamında olan Meşveret-i Şer'i (dindarane demokrasi) ve medeniyetin kılıç ve gücü yerinde olan fikir özgürlüğü, devleti taşıyabilir; idare ve terbiye edebilir.. Bu gerçek için iyi bir örnek, eski müstebid hükümet ile yeni demokrat hükümettir.

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Üçüncü hakikatte anlatılan bireysel sorumluluğun bana yüklediği görev ile, ve hürriyetin (özgürlüğün) bana sağladığı serbestlik ile üç şeyi hatırlatıyorum:

BİRİNCİSİ: Bir cismin bütün atomlarının çözülmesi ve yeni atomlardan teşekkül etmesi muhal olacağından, devlet denilen bedenın bütün eski memurlarını görevden alması ve yeni memurlar ataması, muhal olmazsa da çok zordur. Dolayısıyla yeteneği pis ve kabil-i ıslah olmayan adamları, devletin bedeni zaten def-i hacet gibi dışarı atacaktır. Fakat kabil-i ıslah olanlar güneş daha Batıdan doğmadığı (kıyamet daha kopmadığı) için tevbe kapısı açıktır. Onlar eski yaptıklarından pişman olup, yeni ve faydalı memurlar (bürokratlar) olabilirler. Bunların deneyimlerinden istifade edilmeli. Bunların yerini dolduracak adamların yetişmesi için kırk sene gerekir. Böyle yapmayıp da bütün memurların aleyhine dil uzatmak, onları rezil göstermek, bozulmuş olan yanlış fikirler ve ahlaktan dolayı bu şanlı olan milli birliğimizi bir hastalığa hedef yapacaktır.

İKİNCİSİ: Ben Kürdistan dağlarında büyümüş idim. Hilafetin merkezi olan İstanbul'u çok güzel düşünüyordum. Bundan yedi sekiz ay önce saadet yurdu olan İstanbul'a geldiğimde gördüm ki; insanların birbirinden nefret etmesi ve yabanileşmesi sebebiyle İstanbul, medenî bir elbise giymiş vahşi bir adama benziyor. Şimdi ise **milli birlik ve milli sevgi** sebebiyle medenî bir âdem olmuş; fakat elbisesi yarı medenî yarı vahşi olarak görünüyor.

Daha önce Kürdistan'da iken oranın kötü durumunun sebebi, Osmanlının bir uzvu olan Kürtlerin hastalığıdır, diye zannediyordum. Ne zaman ki; hasta olan İstanbul'u gördüm; nabzını tuttum; tahlil yaptım, anladım ki; merkezdeki hastalıklardır her tarafa sirayet ediyor. Merkezdeki bu hastalığı tedavi etmeye çalıştım; karşılığında *Delidir, tımarhaneye götürülsün*, şeklinde taltif edildim.

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

İstanbul'daki idareyi tedaviye çalıştığım gibi; gördüm ki; hakiki medeniyeti oluşturan İslamiyet, maddi yönden şimdiki medeniyetten çok geri kalmıştır. Güya İslamiyet kötü ahlakımızdan dolayı bize darılmış; geçmiş zamana dönüp gidiyor ki, bizi Asr-ı Saadete şikyet etsin. Bu maddi gerilemenin sebebi, saltanatın istibdadından başka, halkın mürşid ve muallimi olan, medresedekiler, mekteptekiler ve tekyedekilerin fikir, yol ve yöntemlerinin birbirinden farklı ve muhalif olmalarıdır. Hâlbuki bu üç kurumun da maksadı bir; fakat yol ve yöntemleri farklı gidiyor. Adeta hepsi de

İfadelerimiz farklı farklı..

Fakat senin yüce güzelliğin birdir..

Bütün ifadeler, o güzelliği bildirir.

şiirinin manasını taşırlar.

Mektep, medrese ve tekyenin bu fikir farklılığı, İslam ahlakının esasını sarsmış; milli birliği atallaştırmış; medeni kalkınmayı geri bıraktırmıştır. Zira medresedekiler, dinde aşırı gidip mekteplileri tekfir edip tekyedekileri sapık gösteriyor. Mektepliler ise din konusunda ihmalkr davranıp diğerlerini cahil ve ilimde güvenilmez sayıyor.

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Bunun çaresi, bu üç kurumu birleştirip birliği sağlamak; her üçünün fikirleri arasındaki mahiyet ve gaye birliğini gösterip onları barıştırmaktır. Ki bütün taraflar dengeye gelip musafaha etsinler; birleşip; kalkınma ahengini bozmasınlar.

ÜÇÜNCÜSÜ: Ben vaizleri dinledim. Nasihatleri bana tesir etmedi. Düşündüm. Kalbimin katılığından başka üç sebep buldum:

Birincisi: Zamanımızı geçmiş çağlara kıyas ederek; söylemek istedikleri davayı sadece parlak bir surette ve mübalağalı olarak anlatıyorlar. Vaizliğin tesiri için vaizler, dediklerini ispat etmeyi ve hakikat araştırıcılarını ikna etmeyi ihmal ediyorlar. Hâlbuki vaazda lazım olan ispat ve iknadır..

İkincisi: Bir şeyi çok sevdirmek veya nefret ettirmek için aşırı gittiklerinden başka dinî konuları önemsiz göstermiş oluyorlar. Haliyle dinî konular arasındaki ahenk ve dengeyi koruyamıyorlar.

Üçüncüsü: Belîğ bir ifadenin gereği olan muhatabın durumuna uygun; yani zamanın zorunlu yaptığı bazı yeniliklere muvafık (denk;) yani muhatabın hastalığına ve ihtiyacına göre vaaz vermiyorlar. Güya insanları eski zamanın köşelerine çekip sıkıştırıyorlar; sonra konuşuyorlar.

Sözün özet: Büyük vaizlerimiz hem araştırmacı âlim olmalı ki; çağdaş insanları ispat ile ikna edebilsinler. Hem ince düşünen bilge (hekim) kişiler olmalı ki; dinî konular arasındaki dengeyi bozmasınlar. Hem ikna edici hatip olmalıdırlar ki; zamanın gereğini yerine getirip, yeni dönemde ortaya çıkan sorunlara uygun söz söylesinler. Her meseleyi din ve şeriatın terazisiyle (ana konuların ahenk ve dengesini korumakla) tartsın. Vaizlerimizin böyle olması mutlaka şarttır.

[Hürriyet ve Meşrutiyetin ilanına yönelik söylenilen bu nutkun bu bölümüne medrese, mektep ve tekyeler meselesini özellikle vaizler ile ilgili noktayı izah etmesinin üç sebebi var. Şöyle ki:

1908’de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

1) Sarayın başından savmak dışında Bediüzzaman’a deli demesinin en önemli sebebi onun o günün vaiz ve hocalarına benzemeyişidir.

2) Bediüzzaman bu ve benzeri nutukları ile Osmanlıyı yenileyip çağdaş bir cihan devleti yapmak istiyordu. Fakat başta dinî kurumlar olmak üzere, dindar kesim kendilerini yenileyemediklerinden ve her yeni şeye karşı savaştıklarından, Bediüzzaman’ın o cihan devleti idealinin önünde en aşılmaz engel idi. O buradaki analizleri ile bu gibi engelleri kaldırmaya çalışıyor.

3) Hürriyet ve Meşrutiyet ilan edilir edilmez, dinî konuda ciddi bir bilgiye sahip olmayan bir kesim, bu iki kavram ile de Avrupa gibi olmaktır, diye yorum yapıyorlardı. Bunlara mukabil Bediüzzaman ve İttihad Terakkinin dindar kesimi, bu kavramları İslam dini çerçevesi içinde düşünüyorlardı. Fakat Avrupa gibi düşünen kesimleri haklı çıkartacak şekilde hoca ve vaizlerin gericiliği, ortamı tıkıyordu. Bunlar hem Osmanlının dirilişi için tek çıkar yol olan Hürriyet ve Meşrutiyete karşı idi; hem de o Avrupa hayranlarını haklı çıkartıyordu. İşte Bediüzzaman bu iki sayfa ile bunlara cevap yetiştiriyor. Zaten bu nutkun başında “Bu Nutkun her bir parçası ayrı bir konu; aralarındaki bağlantıları sizler aklınızla, kalbinizle kurun.” demiş idi.

Bundan sonra bu farklı farklı konuları özellikle asra hitap edebilen bir din ve şeriat meselesi için şöyle beş-on sloganvari söz ile bu nutku bitiriyor.]

1908'de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Yaşasın Parlak (kusursuz, canlı) Şeriat! Yaşasın ilahi adalet (kutsal hukuk!) Yaşasın milli birliğimiz! Ölsün ihtilaf! Yaşasın milli sevgi! Gebersin kişisel kinler ve intikam fikri! Yaşasın somut cesaret olan askerler! Yaşasın somut güç olan Ordularımız! Yaşasın somut akıl ve tedbir olan dindar Cemiyet-i Ahrar. [3] Yaşasın yaraları tedavi etmek düşüncesinde olan halife-i Peygamber.

[Burada halifeden maksat Sultan Abdülhamid'dir. O, Hürriyet ve Meşrutiyet ilan edildiğinde şiddete başvurmamakla, birçok sosyal yarayı kanatmadan geçiştirmiş oldu. Metinde geçen *gebersin intikam fikri*, önemli sosyolojik bir gerçeği bize hatırlatıyor; şöyle ki: İnkılâp ve devrimler, yenilikleri getirip, eski idarelerin sorunlarını çözmeye çalışacağına; genellikle eski yönetimden intikam almaya yönelik işlere girerler. Bu ise onları hedeflerinden saptırır; dolayısıyla başarısızlığa mahkûm eder.]

Bu nutkum Kürdistan dağ ağacının meyvesi olduğu için hazmı zordur. Dikkatlice çiğneyiniz ta ki hazım olsun. Yoksa helal etmeyeceğim.

Eğer, siz de iki gazetecinin sözlerimi tahrif ettiği gibi, okursanız; Allah hepimize acısın. Bu nutku birden, hazırlıksız olarak, ayakta millete hitaben (irticalen) söylemişim. Fakat her bir kelime ile farklı bir meseleyi kast ediyorum. Dikkat ediniz ki;

1908’de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

Nice sağlam ve doğru işi ayıplayan bulunur. Fakat onun afeti, kendi hasta anlayışdır, sözüne örnek mana olmayasınız.

Vesselam.

Meşhur Kürd Hoca

Bediüzzaman Said Nursi

Hazırlayan: Bahaeddin Sağlam

[\[1\]](#) Fersah 1250 kilometre civarında bir mesafe ölçüsüdür. Burada mesafenin uzunluğundan kinayedir.

1908’de İlan edilen Hürriyete Hitap

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Pazar, 19 Mayıs 2024 00:43 -

[2] Hürriyetin ilanının 3. gününde bunu söylüyor.

[3] Bununla İttihad Terakkinin dindar kesimini kastediyor. O gün ahrar kelimesi bugün demokrat kelimesine tekabül ediyor. Dindar kelimesi ile İttihadçıların kâfir olmadıkları ifade etmek istiyor.